

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.009.03.2021
P/21/093

Pan
Paweł Rudnicki
Dyrektor
Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego
w Koźminie Wielkopolskim
ul. Klasztorna 39
63-720 Koźmin Wielkopolski

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/093 Funkcjonowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Koźminie Wielkopolskim, ul. Klasztorna 39, 63-720 Koźmin Wielkopolski (dalej: „MOW” lub „Ośrodek”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Rudnicki, Dyrektor Ośrodka od 9 sierpnia 2009 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Przygotowanie MOW do realizacji zadań.2. Realizacja przez MOW zadań opiekuńczych i wychowawczych.3. Monitorowanie skuteczności realizowanych zadań.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2021 (do dnia 31 marca), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem oraz później, do dnia zakończenia kontroli (tj. do dnia 23 czerwca 2021 r.).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Paweł Szczepaniak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/41/2021 z 9 kwietnia 2021 r.

(akta kontroli str. 1)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Ośrodek był przygotowany do realizacji zadań opiekuńczych i wychowawczych, w tym zapewnienia bezpieczeństwa i poszanowania godności wychowanków. Pomieszczenia i otoczenie Ośrodka spełniały ogólne wymagania z zakresu bezpieczeństwa i higieny.

W Ośrodku zapewniono wychowankom odpowiednie warunki mieszkalne. Obiekty Placówki poddawane były kontrolom pod kątem zapewnienia korzystania z nich w sposób bezpieczny i higieniczny oraz okresowym kontrolom rocznym wynikającym z ustawy Prawo budowlane³. Osoby zatrudnione na stanowiskach nauczycieli, wychowawców, psychologa i pedagogów posiadały odpowiednie kwalifikacje, a w przypadku ich braku, zostały zatrudnione za zgodą Wielkopolskiego Kuratora Oświaty.

Celem Ośrodka było zresocjalizowanie wychowanków; wyeliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego i demoralizacji, przygotowanie ich do prawidłowego uczestnictwa w życiu społecznym, zgodnego z normami prawnymi i społecznymi. Zadania te Ośrodek realizował poprzez zintegrowaną działalność resocjalizacyjną, wychowawczą, edukacyjną i opiekuńczą. Realizowane przez MOW zadania opiekuńcze i wychowawcze przygotowywały wychowanków do samodzielnego i odpowiedzialnego życia po jego opuszczeniu. Ośrodek dla nowoprzyjętych wychowanków opracował Indywidualne Programy Edukacyjno-Terapeutyczne⁴, zawierające wymagane elementy. Zadania opiekuńcze i wychowawcze Ośrodka wspierane były przez prowadzenie szeregu zajęć resocjalizacyjnych, sportowych, kulturalno-oświatowych i rozwijających zainteresowania. Prawidłowo dokumentowano zajęcia dydaktyczne w szkołach i zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

MOW zagwarantował wychowankom możliwość kontynuowania nauki po ukończeniu 18. roku życia, uzyskując zgodę właściwego sądu rodzinnego w tym zakresie.

Ośrodek monitorował skuteczność realizowanych zadań opiekuńczych i wychowawczych, przeprowadzając co miesiąc wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania wychowanków, dokonując oceny efektów podejmowanych działań i badając poziom ich bezpieczeństwa. MOW posiadał wiedzę o dalszych losach usamodzielnianych wychowanków.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: nie zrealizowania zaleceń wydanych po okresowych rocznych⁵ kontrolach stanu technicznego obiektów Ośrodka, nieinformowania właściwych kierowników PCPR⁶ o przewidywanym usamodzielnianiu się wychowanków oraz nieprzesłania do PCPR dokumentacji usamodzielnianych wychowanków.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Przygotowanie Ośrodka do realizacji zadań

1.1. Dyrektor Ośrodka Zarządzeniem nr 16/2019 z dnia 21 marca 2019 r. zatwierdził Regulamin postępowania w sytuacjach kryzysowych w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Koźminie Wielkopolskim. Procedury te zostały opracowane przez Dyrektora Ośrodka, psychologa i pedagoga (patrz pkt 1.2. niniejszego wystąpienia); nie modyfikowano ich. Celem postępowania w sytuacjach kryzysowych było m.in.: udzielenie wsparcia i pomocy wychowankowi, dostarczenie wychowankowi informacji o jego sytuacji,

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Z dnia 7 lipca 1994 r., Dz. U. z 2020 r., poz. 1333, ze zm., dalej: Prawo budowlane.

⁴ Dalej: I-PET.

⁵ Przeprowadzonych w 2018 r., 2019 r. i 2020 r.

⁶ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

zaproprowanie współpracy, monitorowanie jego pracy oraz zapobieganie problemom związanym z sytuacjami zagrożenia.

Ponadto w ww. zarządzeniu określono ogólne zasady postępowania pracowników pedagogicznych w sytuacjach kryzysowych dla wychowanków oraz szczegółowe zasady postępowania pracowników pedagogicznych po rozpoznaniu sytuacji kryzysowej. Ogólne zasady postępowania pracowników pedagogicznych polegały na: udzielaniu wychowankowi informacji dotyczącej zmian w jego zachowaniu; na skutek wystąpienia zdarzenia kryzysowego; zwracaniu uwagi na zagrożenia związane ze zdrowiem i bezpieczeństwem wychowanków; dokumentowaniu zdarzeń w „Arkuszu obserwacji zachowania wychowanka”; nakierowaniu pracy resocjalizacyjno – wychowawczej z wychowankiem na zmianę jego zachowania i budowanie jego wewnętrznej motywacji. Dyrektor Ośrodka zobowiązał wszystkich pracowników pedagogicznych do rzetelnej pracy w kierunku zmiany zachowania wychowanka; okresowo analizował sytuację wychowanka i na comiesięcznych posiedzeniach Zespołów Resocjalizacyjno – Wychowawczych dokonywał jego oceny regulaminowej.

(akta kontroli str. 38 - 43)

1.2. W ww. zarządzeniu Nr 16/2019 uregulowane zostały kwestie dotyczące postępowania i dokumentowania zdarzeń nadzwyczajnych oraz ucieczek z Ośrodka. Ustalony katalog zdarzeń nadzwyczajnych obejmował takie zdarzenia jak:

a) Zagrożenie zdrowia i życia wychowanka – wypadek, dotkliwe pobicie, autoagresja, próba samobójcza;

w tym wypadku pracownik pedagogiczny Ośrodka został zobowiązany do odnotowania zdarzenia w „Arkuszu obserwacji zachowania wychowanka” oraz sporządzenia notatki służbowej ze zdarzenia dla Dyrektora.

b) Zagrożenie zdrowia i życia wychowanków w przypadku chorób zakaźnych, pasożytniczych:

w tym wypadku pracownik został zobowiązany do powiadomienia Dyrektora o otrzymaniu informacji o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej u wychowanka, a w przypadku potwierdzenia choroby zakaźnej, pielęgniarka nadzorowała umieszczenie wychowanka w pomieszczeniu izolowanym (pokój chorych).

c) Doprowadzenie wychowanka pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych; zagrożenie dla wychowanka, który na terenie Ośrodka jest pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych;

w tych przypadkach o zaistniałych sytuacjach pracownik powiadamia Dyrektora Ośrodka lub policję.

d) Zagrożenie związane z podejrzeniem wychowanka o przemycenie środków psychoaktywnych do Ośrodka;

w tym wypadku pracownik pedagogiczny, który podejrzewa wychowanka, że posiada środki psychoaktywne, w obecności drugiego pracownika, prosi wychowanka o okazanie rzeczy osobistych i w przypadku gdy wychowanek odmawia okazania rzeczy osobistych lub zostały ujawnione środki psychoaktywne - powiadamia najbliższą jednostkę policji.

e) Zagrożenie związane z agresywnym zachowaniem wychowanka skierowanym na pracownika pedagogicznego Ośrodka;

w tym wypadku pracownik pedagogiczny o zachowaniu agresywnym ucznia/wychowanka powiadamia Dyrektora Ośrodka oraz sporządza dla Dyrektora notatkę służbową, w której opisuje zdarzenie; zdarzenie zostaje również odnotowane w „Arkuszu obserwacji zachowania wychowanka”.

f) Zagrożenie związane z ucieczką wychowanka z Ośrodka - w tym wypadku pracownik pedagogiczny powiadamia o ucieczce najbliższą jednostkę policji, przekazując szczegółowe informacje dotyczące zdarzenia i osoby oraz Dyrektora Ośrodka, dla którego sporządza notatkę służbową; ucieczkę odnotowuje w „Arkuszu obserwacji zachowania wychowanka”.

Udokumentowanie dotyczące ww. zachowań w sytuacjach kryzysowych przechowuje się w aktach spraw wychowanków.

(akta kontroli str. (38 - 43)

W Ośrodku w okresie objętym kontrolą zdarzenia nadzwyczajne oraz ucieczki wychowanków rejestrowane były w Rejestrze ucieczek oraz w Rejestrze zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu na terenie MOW. Ponadto raz na kwartał Ośrodek

przekazywał do Kuratorium Oświaty w Poznaniu „Raport na temat wypadków nadzwyczajnych w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Koźminie Wielkopolskim”. W okresie objętym kontrolą w Rejestrze zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu na terenie MOW odnotowano jedno zdarzenie dot. fałszywej informacji o podłożeniu bomby, a w Rejestrze ucieczek - dziewięć ucieczek wychowanków.

(akta kontroli str. 662 - 663)

1.3. W trakcie oględzin⁸ budynku Internatu i otoczenia Ośrodka stwierdzono, że zostały spełnione ogólne warunki, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁹.

Teren Ośrodka był ogrodzony, a na samym terenie zapewniono równą nawierzchnię dróg, przejść i boisk. Poza teren Ośrodka nie wychodziły szlaki komunikacyjne.

W pomieszczeniach sanitarno-higienicznych Ośrodka zapewniona była bieżąca ciepła i zimna woda oraz środki higieny osobistej, a urządzenia sanitarne utrzymane były w czystości i w stanie pełnej sprawności technicznej. Kabiny prysznicowe posiadały zasłony umożliwiające korzystanie z nich z poszanowaniem prawa wychowanków do intymności.

Stółwka i inne pomieszczenia wydzielone w celu spożywania gorących posiłków umożliwiały ich bezpieczne i higieniczne spożycie.

Schody pomieszczeń Internatu i Szkoły wyposażono w balustrady z poręczami zabezpieczonymi przed ewentualnym zsuwaniem się po nich, a stopnie schodów nie były śliskie. Między biegami schodów nie było otwartej przestrzeni wymagającej zabezpieczenia.

Pomieszczenia Ośrodka w szczególności pokój nauczycielski, pokój nauczycieli wychowania fizycznego, pokój kierownika internatu, warsztaty szkolne, kuchnia wyposażone były w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach udzielania tej pomocy.

(akta kontroli str. 45 - 74)

1.4. W okresie objętym kontrolą, Dyrektor Ośrodka corocznie¹⁰ przeprowadzał kontrole obiektów należących do Ośrodka pod kątem zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z tych obiektów.

W protokołach z tych kontroli, zawarto następujące zalecenia:

- 1) W budynku Szkoły: odnowić oznakowania progów w ciągach komunikacyjnych oznakować apteczki pierwszej pomocy i wyznaczyć osoby odpowiedzialne za udzielanie pierwszej pomocy i uzupełnianie apteczek¹¹.
- 2) W budynku Internatu: usunąć ubytki w posadzkach na korytarzach i schodach, odnowić powłoki malarskie w kuchni, w stołówce i świetlicy grupy I oraz wnęk okiennych, odnowić oznakowania progów w ciągach komunikacyjnych oraz oznakowania zaworu głównego gazu oznakować apteczki pierwszej pomocy, wyznaczyć osoby odpowiedzialne za udzielanie pierwszej pomocy i uzupełnianie apteczek¹².
- 3) Na Hali sportowej: wymienić kratki wentylacyjne, odnowić oznakować barwami bezpieczeństwa próg w drzwiach wejściowych, odnowić całą halę oraz oznakować apteczki pierwszej pomocy, wyznaczyć osoby odpowiedzialne za udzielanie pierwszej pomocy i uzupełnianie apteczek.
- 4) W budynku warsztatów: oznaczyć progi barwami bezpieczeństwa w szatniach oraz odnowić oznakowanie bezpieczeństwa dla obsługiwanych stanowisk roboczych, zamontować, oznakować i wyposażyć półki na okulary ochronne, oznakować apteczki pierwszej pomocy, wyznaczyć osoby odpowiedzialne za udzielanie pierwszej pomocy i uzupełnianie apteczek.

Z wydanych zaleceń pokontrolnych nie wykonano: odnowienia elewacji budynku Szkoły i internatu; w budynku internatu nie wymieniono kranów, maszyny gazowej w kuchni¹³; nie usunięto gruzu koło kompostownika.

⁸ Przeprowadzonych w dniu 9 czerwca 2021 r. przez kontrolera NIK w obecności Dyrektora Ośrodka.

⁹ Dz. U. z 2020r., poz. 1604, dalej: rozporządzenie MENiS w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

¹⁰ Na przełomie września i października każdego roku okresu objętego kontrolą.

¹¹ Zalecenia z 2018 r. i 2019 r.

¹² Zalecenia z 2018 r.

¹³ Przewidziana do wymiany, nie stwarza zagrożenia, posiadały aktualne przeglądy.

MOW przekazał do organu prowadzącego Ośrodek¹⁴ protokoły z kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów Ośrodka następnego dnia po dniu ich sporządzenia, tj.: 04.10.2018 r., 01.10.2019 r. i 01.10.2019 r.

(akta kontroli str. 75 - 84)

Jak wyjaśnił Dyrektor Ośrodka nie wykonano części zaleceń ze względu na brak środków finansowych przekazywanych przez organ prowadzący. Jak podał, w Ośrodku realizowano przede wszystkim niezbędne remonty, które bezpośrednio wpływają na bezpieczeństwo przebywających w nim wychowanków, na poprawę warunków bytowych oraz ułatwiają pracę Ośrodka w pełnym zakresie działalności.

(akta kontroli str. 666)

1.5. W okresie objętym kontrolą we wszystkich czterech obiektach Ośrodka¹⁵ przeprowadzono kontrole okresowe roczne¹⁶ o których mowa w Prawie budowlanym, tj:

- a) stanu technicznego obiektów MOW¹⁷, w wyniku której sformułowano łącznie szesnaście zaleceń, z których zrealizowano cztery¹⁸,
- b) stanu technicznego instalacji gazowych oraz przewodów kominowych¹⁹, w wyniku której sformułowano jedno zalecenie²⁰, które wykonano.

Ostatnia kontrola okresowa przeprowadzana co najmniej raz na pięć lat²¹ została przeprowadzona 24 czerwca 2016 r.

W Ośrodku, prowadzone były książki obiektu budowlanego dla wszystkich obiektów. W książkach dokonano wpisów o przeprowadzonych kontrolach. Kontrole prowadziły osoby posiadające stosowne uprawnienia budowlane.

Pozostałe ustalenia dotyczące kontroli okresowych; patrz sekcja „ustalone nieprawidłowości”.

W Ośrodku wg stanu na koniec 2020 r. nie zostało zrealizowanych łącznie 12 zaleceń zawartych w protokołach z powyższych kontroli, co zostało opisane w sekcji „Ustalone nieprawidłowości” w obszarze drugim niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 85 - 236)

Dyrektor Ośrodka corocznie w projektach planów finansowych na lata 2018 - 2021 wskazywał na potrzeby wykonania prac, o których mowa w pkt. 1.4. i 1.5. niniejszego wystąpienia, w szczególności wykonania opasek betonowych dwóch budynków²², remontu elewacji budynków²³, wymiany stolarki okiennej we wszystkich czterech budynkach MOW.

(akta kontroli str. 237 - 239)

Starosta Krotoszyński odnosząc się do ww. propozycji do planu finansowego wskazał, że z uwagi na brak środków w budżecie powiatu krotoszyńskiego nie zostały one uwzględnione w planie finansowym Ośrodka. Wskazał na to, że powiat znalazł się w wykazie organów prowadzących do udzielenia wsparcia finansowego w ramach realizacji modułu 3 wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” dotyczącego wspierania w latach 2019-2023 organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki przez organizację stołówek i miejsc spożywania posiłków. Z przyznanego wsparcia sfinansowana zostanie m. in. wymiana okien w kuchni i stołówce MOW w Koźminie Wielkopolskim. Starosta podał ponadto, że siedziby wszystkich szkół i placówek, których organem prowadzącym jest Powiat Krotoszyński, w tym MOW, znajdują się w strefie prawnej ochrony konserwatorskiej lub są zabytkami. Wszelkie remonty,

¹⁴ Organem prowadzącym Ośrodek jest Powiat Krotoszyński.

¹⁵ Budynek Administracyjny, Budynek Szkoły, Budynek Internatu, Budynek Warsztatów z kotłownią i siłownią (salą gimnastyczną).

¹⁶ W dniach 26.10.2018 r., 19.12.2019 r. 18.12.2020 r.

¹⁷ Art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a Prawa budowlanego.

¹⁸ Poprawiono mocowanie grzejników w budynku Szkoły.

¹⁹ Art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c Prawa budowlanego.

²⁰ Wyremontować (wymienić) czopuch od kotła do grzania ciepłej wody.

²¹ O której mowa w przepisach art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego.

²² Administracyjnego i Internatu.

²³ Internatu i Warsztatów.

naprawy wymagają zgody Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu, przez co koszt każdej inwestycji wzrasta.

Część zadań, jak poinformował Starosta, zostanie zrealizowana jeszcze w tym roku, a pozostałe będą realizowane w budżetach kilku następnych lat.

(akta kontroli str. 241 - 242)

Ośrodek posiadał Instrukcję bezpieczeństwa pożarowego wprowadzoną w życie 14 czerwca 2018 r.²⁴, zaktualizowaną 30 września 2019 r.

W Ośrodku kontrole przestrzegania przepisów przeciwpożarowych przeprowadziła Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Krotoszynie, odpowiednio: 26 kwietnia 2018 r. i 30 stycznia 2019 r.

Ośrodek posiadał aktualne protokoły kontroli gaśnic²⁵ oraz protokoły badania i przeglądu stałych urządzeń gaśniczych (hydrantów wewnętrznych)²⁶.

(akta kontroli str. 243 - 278)

1.6. W trakcie oględzin obiektów Ośrodka²⁷ stwierdzono, że zapewniono wychowankom MOW warunki mieszkalne określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania²⁸.

Ośrodek zapewniał wychowankom pokoje mieszkalne przeznaczone dla nie więcej niż czterech wychowanków. Pokoje były wyposażone m.in. w: łóżka pojedyncze i piętrowe wykorzystywane przez jednego wychowanka; poduszki, kołdry i bieliznę pościelową oraz szafkę do przechowywania rzeczy osobistych dla każdego wychowanka. Do przechowywania odzieży w każdej grupie wychowawczej służyły szatnie (garderoby), w których każdy wychowanek dysponował odrębną szafką ubraniową. Każda z pięciu grup wychowawczych dysponowała pomieszczeniami rekreacyjno-wypoczynkowymi. MOW posiadał również pomieszczenia rekreacyjno-wypoczynkowe wspólne dla wszystkich grup wychowawczych. Każda grupa wychowawcza miała swoją łazienkę, (wyposażoną w umywalki i prysznic) oraz ubikacje.

Pomieszczenie stołówki oraz świetlica szkolna oraz aula umożliwiły organizację spotkań całej społeczności Ośrodka. MOW dysponował zapleczem do zajęć sportowych (siłownią, salą sportową, boiskami do gry w piłkę nożną, siatkową i koszykówkę oraz w tenisa ziemnego), dwoma gabinetami do indywidualnej pracy z wychowankiem, oraz miejscami umożliwiającymi samodzielne przygotowywanie posiłków przez wychowanków z odpowiednimi warunkami do przechowywania i obróbki żywności. MOW dysponował również pokojami dla chorych, pralkami umożliwiającymi wychowankom samodzielne pranie rzeczy osobistych, łazienkami i toaletami przy każdej z grup wychowawczych oraz łazienką ogólną.

(akta kontroli str. 45 - 74)

W Ośrodku nie stosowano udogodnień dla osób niepełnosprawnych z uwagi na to, że jak wyjaśnił Dyrektor Ośrodka, przebywają w nim wychowankowie w normie intelektualnej, zdrowi fizycznie, bez orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, niewymagający specjalnych udogodnień dla osób niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 676)

²⁴ Zarządzenie Nr 30/2018 Dyrektora Ośrodka.

²⁵ Z 22.02.2021 r.

²⁶ Z 18 sierpnia 2020 r.

²⁷ 9 czerwca 2021 r.

²⁸ Dz. U. poz. 1606; wcześniej rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach (Dz. U. poz. 1872 ze zm.), które zachowuje moc do czasu zakończenia kształcenia odpowiednio w dotychczasowym gimnazjum, trzyletnim liceum ogólnokształcącym, czteroletnim technikum, klasach dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w branżowej szkole I stopnia, dotychczasowej szkole policealnej i szkole specjalnej przysposabiającej do pracy, dalej: rozporządzenia MEN w sprawie MOW.

1.7. Liczba wychowanków Ośrodka w poszczególnych latach okresu objętym kontrolą przedstawiała się następująco²⁹:

W roku 2018 wg stanu na dzień:

31 marca – 49, 30 czerwca - 43, 30 września - 45 oraz 31 grudnia – 44.

W roku 2019 wg stanu na dzień

31 marca – 51, 30 czerwca - 47, 30 września - 42 oraz 31 grudnia – 43.

W roku 2020 r. wg stanu na dzień:

31 marca – 53, 30 czerwca - 47, 30 września - 52 oraz 31 grudnia - 49,

i według stanu na dzień 31 marca 2021 r. – 53 wychowanków.

(akta kontroli str. 279)

1.8. Łączna liczba nieletnich, którzy w okresie objętym kontrolą zostali skierowani do Ośrodka wyniosła 407 osób, z czego przypadało: na rok 2018 – 127, na rok 2019 – 112, na rok 2020 – 132 i na koniec I kwartału 2021 r. – 36.

Spośród 407 skierowanych, do Ośrodka nie zostało doprowadzonych łącznie 252 nieletnich. (61,9% spośród skierowanych) odpowiednio: w roku 2018 – 80, w roku 2019 – 63, w roku 2020 – 83 i w I kwartale 2021 r. – 26 nieletnich.

Łącznie w okresie objętym kontrolą do Ośrodka zostało przyjętych 155 nieletnich (ok 38% w relacji do skierowanych), z czego przypadało: na rok 2018 – 47, na rok 2019 – 49, na rok 2020 – 49 i w I kwartale 2021 r. 10 nieletnich.

(akta kontroli str. 749)

1.9. Liczba wychowawców zatrudnionych w Ośrodku w poszczególnych latach objętych kontrolą wynosiła odpowiednio:

W roku 2018 wg stanu na dzień:

31 marca – 16, 30 czerwca - 16, 30 września - 16 oraz 31 grudnia – 16.

W roku 2019 wg stanu na dzień

31 marca – 15, 30 czerwca - 15, 30 września - 14 oraz 31 grudnia – 13.

W roku 2020 r. wg stanu na dzień:

31 marca – 13, 30 czerwca - 14, 30 września - 14 oraz 31 grudnia – 14.

i według stanu na dzień 31 marca 2021 r. – 14 wychowawców.

(akta kontroli str. 279)

1.10. Kuratorium Oświaty w Poznaniu, w trakcie kontroli doraźnej przeprowadzonej na zlecenie NIK³⁰ ustaliło, że wszyscy wychowawcy zatrudnieni w Ośrodku 31 marca 2021 r. posiadali kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela wychowawcy, zgodnie z § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli³¹.

Ośmioro nauczycieli wychowawców ukończyło studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie i studia podyplomowe³² oraz posiadało przygotowanie pedagogiczne; pięcioro ukończyło studia drugiego stopnia³³ oraz posiadało przygotowanie pedagogiczne.

(akta kontroli str. 279, 292 - 297)

1.11. W okresie objętym kontrolą Ośrodek prowadził następujące szkoły specjalne:

Szkoła Podstawowa nr 2 Specjalna, Branżowa Szkoła I Stopnia Nr 2 Specjalna oraz do 31 sierpnia 2019 r. Gimnazjum nr 2 Specjalne. W każdej z tych szkół funkcjonował jeden oddział.

(akta kontroli str. 279)

1.12. Liczba nauczycieli zatrudnionych w ww. szkołach w poszczególnych latach okresu objętego kontrolą przedstawiała się następująco:

W roku 2018 wg stanu na dzień:

31 marca – 17, 30 czerwca - 17, 30 września - 16 oraz 31 grudnia – 16.

W roku 2019 wg stanu na dzień

31 marca – 16, 30 czerwca - 16, 30 września - 15 oraz 31 grudnia – 15.

²⁹ Ustalono na podstawie księgi wychowanków Ośrodka.

³⁰ Kontrola przeprowadzona 14 maja 2021 r., dalej kontrola Kuratorium.

³¹ Dz. U. z 2020 r., poz. 1289, dalej rozporządzenie MEN w sprawie kwalifikacji nauczycieli.

³² lub kurs kwalifikacyjny w zakresie resocjalizacji lub socjoterapii

³³ lub jednolite studia magisterskie w zakresie resocjalizacji lub socjoterapii

W roku 2020 r. wg stanu na dzień:
31 marca – 15, 30 czerwca - 15, 30 września - 16 oraz 31 grudnia – 17 i według stanu na dzień 31 marca 2021 r. – 17 nauczycieli.

(akta kontroli str. 279)

1.13. Kontrola Kuratorium ustaliła, że zatrudnieni w MOW 31 marca 2021 r. nauczyciele posiadali kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowisk nauczyciela w danym typie szkoły, określone odpowiednio w §§ 3, 4 i 6 rozporządzenia MEN w sprawie kwalifikacji nauczycieli. 15 nauczycieli ukończyło studia wyższe, studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny w zakresie resocjalizacji lub socjoterapii i posiadała kwalifikacje do zajmowanego stanowiska na mocy przepisu § 16 przywołanego rozporządzenia. Dla trzech nauczycieli (praktycznego wytwarzania wyrobów stolarskich, edukacji dla bezpieczeństwa oraz języka angielskiego), którzy nie ukończyli studiów wyższych, kursu kwalifikacyjnego lub zakładu kształcenia nauczycieli w zakresie resocjalizacji i socjoterapii Dyrektor Ośrodka uzyskał zgodę Wielkopolskiego Kuratora Oświaty na ich zatrudnienie w Ośrodku w roku szkolnym 2020/2021.

(akta kontroli str. 279, 292 - 297)

1.14. W Ośrodku w roku szkolnym 2018/2019 zatrudniano dwóch pedagogów w wymiarze łącznie jednego etatu, a w latach szkolnych 2019/2020i 2020/2021 zatrudniano trzech pedagogów w wymiarze łącznie jednego etatu.

W Ośrodku przez cały okres objęty kontrolą zatrudniano jednego psychologa w wymiarze jednego etatu.

Tygodniowy wymiar czasu pracy psychologa i pedagoga ustalony przez organ prowadzący na poszczególne lata szkolne objęte kontrolą NIK wynosił po 20 godzin na rok szkolny 2017/2018 i 22 godziny na lata szkolne 2018/2019, 2019/2020 oraz 2020/2021.

W Ośrodku nie dokonywano zwiększenia tygodniowego czasu pracy psychologa, mimo iż liczba wychowanków w całym okresie objętym kontrolą była większa niż 36 i wynosiła od 42³⁴ do 53³⁵ oraz zachodziła podstawa do zwiększenia tygodniowego czasu pracy psychologa.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że praca psychologa i pedagoga w MOW regulowana jest w arkuszu organizacji Ośrodka, zatwierdzanym przez organ prowadzący, w którym liczba etatów nie zmieniała się. Nie było potrzeby zwiększenia tygodniowego czasu pracy psychologa w Ośrodku, ponieważ wychowankowie są przyjmowani do Ośrodka na bieżąco, a ich wzrost następuje płynnie i rozkłada się na cały rok szkolny. Dzięki współpracy z wychowawcami i nauczycielami, liczba godzin etatu psychologa wystarcza na realizację pomocy psychologiczno – pedagogicznej wobec wychowanków Ośrodka.

(akta kontroli str. 282 – 291, 292 – 297, 676)

1.15. Kontrola Kuratorium ustaliła, że psycholog i pedagodzy zatrudnieni w Ośrodku w dniu 31 marca 2021 r. posiadali kwalifikacje do zajmowania tych stanowisk wymagane na mocy przepisów §§ 18 i 19 rozporządzenia MEN w sprawie kwalifikacji nauczycieli.

(akta kontroli str. 292 - 297)

1.16. W Ośrodku przewozy wychowanków regulowane były przez Zarządzenie nr 93/2012 Dyrektora Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Koźminie Wlkp. z dnia 30 grudnia 2012 r. w sprawie realizacji przewozów wychowanków pod opieką pracowników Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Koźminie Wielkopolskim.

Przewozy wychowanków do sądu, policyjnej izby dziecka, do lekarza, na badania OZSS³⁶ realizowane były samochodem służbowym przez pracownika obsługi/kierowcę wraz z pracownikiem pedagogicznym na podstawie *Polecenia wyjazdu służbowego oraz Karty drogowej*. Pozostałe przewozy wychowanków realizowane były przez Policję na podstawie bieżących decyzji sądu (nakaz zatrzymania, nakaz doprowadzenia). Dyrektor Ośrodka podał w wyjaśnieniach, że o tym, czy wychowanek doprowadzony zostanie przez Policję z policyjnej izby dziecka, decyduje indywidualna praktyka sądu w tym zakresie, odległość doprowadzenia oraz czas pobytu wychowanka w policyjnej izbie dziecka. Kwestia odbioru

³⁴ W III kwartale 2019 r.

³⁵ W I kwartale 2020 i I kw. 2021 r.

³⁶ Opiniodawczego Zespołu Specjalistów Sądowych.

wychowanka przez Ośrodek lub Policję z policyjnej izby dziecka nie jest precyzyjnie uregulowana w przepisach prawa, co prowadzi często do negocjacji między Ośrodkiem, Policją i Sądami.

Pracownik obsługi/kierowca, objęty był okresowymi badaniami lekarskimi, uwzględniającymi „obciążenie fizyczne związane z dźwiganiem i przenoszeniem ciężarów, kierowanie pojazdem służbowym” i posiadał aktualne orzeczenie lekarskie o zdolności do pracy. Ponadto ukończył kurs dokształcający dla kierowców przewożących osoby.

Jak wyjaśnił Dyrektor Ośrodka przewozy wychowanków realizowali wszyscy pracownicy pedagogiczni z pracownikiem obsługi/kierowcą, samochodem służbowym. Pracownicy pedagogiczni posiadali aktualne orzeczenia lekarskie o braku przeciwwskazań do zajmowania stanowiska, ukończone kursy bhp oraz pierwszej pomocy. Służbowy samochód Ośrodka dostosowany był do przewozu dziewięciu osób (kierowca + 8 pasażerów), posiadał aktualne przeglądy techniczne. W okresie objętym kontrolą nie doszło do żadnej sytuacji nadzwyczajnej lub niebezpiecznej związanej z przewozem wychowanków Ośrodka.

Jedyne problemy związane z transportem nieletnich, na które w wyjaśnieniach wskazał Dyrektor Ośrodka, dotyczyły nieprecyzyjnego uregulowania w przepisach prawa kwestii doprowadzenia wychowanka po zatrzymaniu w trakcie samowolnego pobytu poza ośrodkiem po urlopie w miejscu zamieszkania.

(akta kontroli str. 298 – 299, 663)

1.17. W Regulaminie postępowania w sytuacjach kryzysowych w Ośrodku przyjęto m.in. procedury w zakresie: doprowadzenia wychowanka pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych oraz zagrożenia związanego z podejrzeniem wychowanka o przemyślenie środków psychoaktywnych do Ośrodka, a także zagrożenia dla wychowanka, który na terenie Ośrodka jest pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.

W pierwszym przypadku pracownik pedagogiczny, który podejrzewa wychowanka, że jest pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych izoluje go od pozostałych wychowanków w grupie. Gdy stwierdzi, że stan wychowanka jest zagrożony, powiadamia pogotowie ratunkowe i policję oraz przełożonych.

W drugiej sytuacji, gdy pracownik pedagogiczny, podejrzewa wychowanka, że posiada on środki psychoaktywne, w obecności drugiego pracownika, prosi wychowanka o okazanie rzeczy osobistych, a w przypadku gdy wychowanek odmawia okazania rzeczy osobistych lub gdy zostały ujawnione przy nim środki psychoaktywne, powiadamia najbliższą jednostkę policji.

(akta kontroli str. 38 - 43)

W Ośrodku obowiązuje Regulamin wychowanka Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Koźminie Wielkopolskim, który określa m.in. zakazy dotyczące wychowanków oraz konsekwencje wnoszenia środków zakazanych na teren Ośrodka. Procedury postępowania w przypadku zagrożeń określa ponadto Zarządzenie nr 16/2019 Dyrektora Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Koźminie Wielkopolskim z dnia 21 marca 2019 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu postępowania w sytuacjach kryzysowych w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Koźminie Wielkopolskim.

Przyjmowanie wychowanka do Ośrodka odbywa się zgodnie z Zarządzeniem nr 37/2018 Dyrektora Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Koźminie Wielkopolskim z dnia 3 września 2018 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu przyjęcia wychowanka do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Koźminie Wielkopolskim, które określa procedury postępowania wychowawcy/ innego pracownika pedagogicznego w tym przypadku.

W przypadku powrotu z urlopowania wychowanka pod wpływem środków psychoaktywnych, procedura zakłada możliwość wezwania Policji oraz Pogotowia Ratunkowego. Dyrektor Ośrodka podał w wyjaśnieniach, że nie były przeprowadzane badania wychowanków na obecność alkoholu lub innych środków psychoaktywnych ze względu na niejasność przepisów prawa w tym zakresie. Badanie takie zlecają Policja lub Pogotowie.

W okresie objętym kontrolą doszło do jednej sytuacji związanej z wnoszeniem na teren Ośrodka środków zakazanych przez nowopryjmovanego wychowanka (w dniu 8 lutego

2019 r.), który oddał substancję psychoaktywną przy przyjęciu. Wezwano Policję, która zatrzymała wychowanka. Ostatecznie wychowanek został przyjęty do Ośrodka.

(akta kontroli str. 664)

1.18. Pierwsze rozwiązania w zakresie organizacji pracy Ośrodka w związku z pandemią COVID-19 zostały opracowane i wdrożone na początku 2020 r. Obejmowały one n.w. zarządzenia obowiązujące do dnia zakończenia kontroli NIK:

- wprowadzające obowiązek noszenia maseczek, stosowanie szczególnych środków higieny osobistej przez wszystkich pracowników Ośrodka w kontakcie z wychowankami³⁷,
- w sprawie funkcjonowania i organizacji zajęć w placówce od 1 września 2020 r. w związku z epidemią COVID-19³⁸,
- wstrzymujące od 29 października 2020 r. odwiedzin wychowanków w związku z zagrożeniem epidemicznym³⁹,
- wprowadzające Regulamin funkcjonowania grupy izolacyjnej dla wychowanków chorych na COVID-19 i objętych kwarantanną w Ośrodku⁴⁰. Na podstawie tego zarządzenia, wychowankowie chorzy na COVID-19 i objęci kwarantanną przebywali na utworzonej grupie izolacyjnej dla wychowanków, która działała na następujących zasadach: wychowankowie grupy odizolowani byli od pozostałych wychowanków Ośrodka, pomieszczenia grupy (sypialnie, świetlica, sanitariaty, szatnie i ciągi komunikacyjne) odcięte były od pozostałych pomieszczeń, w których przebywali wychowankowie innych grup, wychowankowie na terenie swojej grupy spożywali posiłki, przygotowane w kuchni Ośrodka, dostarczone w jednorazowych pojemnikach w miejsce wyznaczone przed wejściem na teren grupy, wychowankowie grupy w ramach dyżurów porządkowych dezynfekowali pomieszczenia i sprzęty grupy, w tym sanitariaty, klamki itp.

Ponadto, wychowankowie grupy izolacyjnej: wyposażeni byli w indywidualne środki ochrony osobistej (maseczki, rękawiczki), płyny do dezynfekcji, mierzono im temperaturę dwa razy dziennie, otrzymywali leki według zaleceń lekarza rodzinnego, kąpali się w łaźni jako ostatnia grupa; po kąpieli tej grupy następowała dezynfekcja łaźni.

Nadzór nad grupą izolacyjną pełnili wychowawcy wyposażeni w środki ochrony (kombinezon ochronny, fartuch ochronny, rękawiczki, maseczka, przyłbica), którzy podejmowali działania opiekuńcze i organizowali zajęcia wychowawcze – resocjalizacyjne.

W Ośrodku miały miejsce cztery przypadki zachorowań na COVID-19 wśród wychowanków oraz sześć przypadków zachorowań wśród pracowników.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił ponadto, że zagadnienia szeroko rozumianej profilaktyki zdrowotnej oraz zapobiegania zakażeniom wirusowym poruszane był na Radach Pedagogicznych i posiedzeniach Zespołów Resocjalizacyjno-Wychowawczych.

(akta kontroli str. 300 – 308, 677)

1.19. W Ośrodku do szczepień w ramach Narodowego Programu Szczepień zostało zgłoszonych⁴¹; 11 spośród 14 wychowawców, 12 spośród 17 nauczycieli, psycholog i pedagog i dwóch spośród 12 pozostałych pracowników. Według stanu na koniec maja 2021 r. wszyscy zgłoszeni do szczepienia zostali zaszczepieni dwoma dawkami. MOW otrzymał z Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, za pośrednictwem organu prowadzącego, środki ochrony w postaci: środków dezynfekcyjnych (44 baniaki płynu 5l), 1300 maseczek, 10 przyłbic, 2 termometry elektroniczne.

(akta kontroli str. 279 - 280)

1.20. Ośrodek zrealizował dwa wnioski zawarte w wystąpieniu pokontrolnym NIK po kontroli przeprowadzonej w 2017 r.⁴², odnoszące się do badanego obszaru.

³⁷ Zarządzenie nr 25/2020 Dyrektora Ośrodka z dnia 7 kwietnia 2020 r.

³⁸ Zarządzenie nr 48/2020 Dyrektora Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Koźminie Wlkp. z dnia 28 sierpnia 2020 r.

³⁹ Zarządzenie nr 66/2020 z dnia 29 października 2020 r.

⁴⁰ Zarządzenie nr 15/2021 Dyrektora Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Koźminie Wlkp. z dnia 21 kwietnia 2021 r.

⁴¹ Wg stanu na 31 marca 2021 r.

⁴² Nr P/17/099 Działalność resocjalizacyjna młodzieżowych ośrodków wychowawczych, przeprowadzonej w I kwartale 2017 r.; dalej: kontrola NIK przeprowadzona w 2017 r.

Z dniem 22 maja 2017 r. zaprzestano stosowania w Ośrodku kary upomnienia lub nagany publicznej wobec wszystkich wychowanków i całej społeczności. Kary te zostały usunięte z Regulaminu Wychowanka MOW w Koźminie Wlkp. i ze Statutu Ośrodka, który zatwierdzony został na radzie pedagogicznej w dniu 13 czerwca 2017 r.

W wyniku przeprowadzonych w dniu 9 czerwca 2021 r. oględzin stwierdzono, że zamontowano również zasłony w kabinach prysznicowych wychowanków.

(akta kontroli str. 45 – 74, 678 - 717)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W Ośrodku⁴³ nie zostało zrealizowanych łącznie 12 zaleceń zawartych w protokołach z okresowych rocznych kontroli obiektów budowlanych przeprowadzonych w latach 2018 – 2020. Zalecenia te⁴⁴ dotyczyły: naprawy lub wymiany stolarki okiennej oraz wykonania opaski betonowej budynku administracyjnego, wymiany stolarki okiennej i uzupełnienia tynków zewnętrznych budynku Szkoły, wykonania izolacji poziomej, uzupełnienia lub wymiany stolarki okiennej, naprawy schodów, remontu elewacji oraz wykonania opaski betonowej budynku Internatu, naprawy komina, wymiany lub remontu stolarki okiennej oraz remontu elewacji budynku warsztatów i kotłowni.

(akta kontroli str. 678 - 717)

Jak wyjaśnił Dyrektor Ośrodka, część zaleceń wynikających z kontroli okresowych rocznych obiektów Ośrodka nie została wykonana, ponieważ Ośrodek nie posiadał na to środków finansowych, przekazywanych przez organ prowadzący. Ośrodek realizuje większość zaleceń pokontrolnych na miarę możliwości budżetu.

W Ośrodku realizowano przede wszystkim niezbędne remonty, które bezpośrednio wpływają na bezpieczeństwo pobytu wychowanków, wpływają na poprawę warunków bytowych oraz ułatwiają pracę Ośrodka w pełnym zakresie działalności.

O potrzebach remontowych Dyrektor informował organ prowadzący w projekcie planu finansowego na kolejny rok kalendarzowy. Organ prowadzący nie zapewniał środków finansowych na realizację wszystkich zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 635 - 640)

OCENA CZĄSTKOWA

Ośrodek był przygotowany do realizacji zadań opiekuńczych i wychowawczych. Budynki Ośrodka spełniały ogólne wymagania z zakresu bezpieczeństwa i higieny. Nieprawidłowości stwierdzone podczas przeprowadzanych corocznie kontroli obiektów MOW pod kątem zapewnienia korzystania z nich w sposób bezpieczny i higieniczny były w większości usuwane. Większość zaleceń wydanych po okresowych kontrolach rocznych obiektów budowlanych i pięcioletniej, pomimo upływu kilku lat, nie zostało zrealizowanych. Osoby zatrudnione na stanowiskach nauczycieli, wychowawców, psychologa i pedagogów posiadały odpowiednie kwalifikacje, a w przypadku ich braku zostały zatrudnione za zgodą Wielkopolskiego Kuratora Oświaty. Ośrodek zrealizował wnioski po kontroli NIK przeprowadzonej w 2017 r.

OBSZAR

2. Realizacja przez Ośrodek zadań opiekuńczych i wychowawczych

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach 2018-2021 (do 31 marca) z ewidencji Ośrodka skreślono łącznie 152 wychowanków z tego: w roku 2018 – 49, w 2019 roku – 50, w 2020 roku – 40 , a w I kwartale 2021 r. – 13 wychowanków.

Najwięcej wychowanków (70, tj. 46 % ogółu) skreślono z ewidencji w związku z ukończeniem 18 roku życia, następnie 46 (30% ogółu) wychowanków skreślono w tytule długotrwałej nieobecności spowodowanej ucieczką lub niepowrotem z urlopu.

W związku z ukończeniem procesu resocjalizacji przed ukończeniem 18 roku życia skreślono 14 wychowanków, z przyczyn wychowawczych z powodu przeniesienia do innego

⁴³ Na 31.12.2020 r.

⁴⁴ Protokoły z kontroli okresowych nie zawierają terminu wykonania zaleceń.

ośrodka wychowawczego skreślono 12 wychowanków, a z innych przyczyn⁴⁵ 10 wychowanków.

Decyzje o skreśleniu wychowanka z tytułu długotrwałej nieobecności podejmował Dyrektor Ośrodka na podstawie przepisu § 12 rozporządzenia MEN z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym⁴⁶, po 4 tygodniach takiej nieobecności.
(akta kontroli str. 309)

2.2. W latach 2018 – 2021 (do końca marca) rejestrze zdarzeń nadzwyczajnych Ośrodka zostało odnotowano jedno takie zdarzenie, którym było fałszywe zgłoszenie o podłożeniu bomby i miało ono miejsce w 2020 r.

W latach 2012 – 2017⁴⁷ w Ośrodku miało miejsce także jedno takie zdarzenie (tj. agresja i przemoc fizyczna lub psychiczna wobec wychowawców).

(akta kontroli str. 310 – 323)

Z informacji uzyskanej przez NIK z Wielkopolskiego Centrum Ratownictwa Medycznego sp. z o.o. w Koninie wynika, że w okresie od 1 kwietnia 2019 r. do 31 marca 2021 r. nie odnotowano żadnych zgłoszeń w sprawie interwencji w Ośrodku. W okresie objętym kontrolą NIK nie były także wzywane do Ośrodka jednostki, zarówno Państwowej, jak i Ochotniczej Straży Pożarnej. Z informacji uzyskanej z Komisariatu Policji w Koźminie Wielkopolskim wynika, że jednostka ta podejmowała następujące interwencje na terenie Ośrodka na zgłoszenie wychowawców i Dyrektora Ośrodka: dotyczące agresywnych zachowań wychowanków względem innych wychowanków, dotyczące ucieczek wychowanków z Ośrodka i o samowolnym oddaleniu się trzech wychowanków Ośrodka przebywających w Szpitalu Powiatowym w Krotoszynie (odwołane przez Dyrektora Ośrodka z uwagi na ich powrót w dniu 9 września 2018 r.), o pożarze w piwnicy internatu (pożaru nie ujawniono) i o podłożonej na terenie Ośrodka bombie (niebezpiecznych ładunków nie ujawniono podczas interwencji).

(akta kontroli str. 324 - 348)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił ponadto że w Ośrodku obowiązują zasady regulaminowe, zawarte w Programie Resocjalizacyjno – Wychowawczo – Profilaktycznym, w tym w Regulaminie Wychowanka (załącznik do przedmiotowego Programu), który jest dostępny dla wychowanków i rodziców/opiekunów. Wszyscy wychowankowie, przybywający do Ośrodka, zapoznawani są przez pracowników pedagogicznych z zasadami regulaminowymi. Funkcjonowanie wychowanków w Ośrodku podlega comiesięcznej analizie i ocenie. Oddziaływania resocjalizacyjno – wychowawcze w Ośrodku skoncentrowane są na motywowaniu wychowanków do podjęcia pracy nad sobą, aktywizowaniu i włączeniu ich w proces resocjalizacji oraz nagradzaniu i motywowaniu wychowanków do osiągania pozytywnych efektów procesu resocjalizacji. Wychowankowie, odpowiednio wspierani, w większości podejmują swoje obowiązki, respektują zasady i zabiegają o uzyskanie pozytywnej oceny regulaminowej.

W Ośrodku obowiązuje zakaz stosowania jakiegokolwiek formy przemocy; w przypadku jego naruszenia wychowanek ponosi konsekwencje regulaminowe, o których został poinformowany. Konsekwencją naruszenia zasad jest m.in. nagana Dyrektora, obniżenie comiesięcznej oceny regulaminowej, utrata przywilejów, brak zgody na wyjazd urlopowy, negatywna opinia do Sądu; w przypadku złamania prawa informowana jest policja.

W przypadku pojawienia się sytuacji trudnej, konfliktowej pomiędzy wychowankami, prowadzone są w ramach pomocy psychologiczno – pedagogicznej zajęcia grupowe o cechach mediacji, zajęcia indywidualne rozwijające umiejętności radzenia sobie oraz zajęcia wychowawcze w grupach, mające na celu rozwiązanie czy łagodzenie sytuacji trudnej oraz rozładowanie napięć.

(akta kontroli str. 676 - 677)

⁴⁵ Z tytułu zmiany postanowienia sądu o zastosowaniu środka wychowawczego.

⁴⁶ Dz. U. Nr 296, poz. 1755, dalej: rozporządzenie MEN w sprawie pobytu w MOW.

⁴⁷ Okres objęty kontrolą NIK przeprowadzoną w 2017 r.

2.3. W latach 2018 – 2021 (do końca marca) w Ośrodku odnotowano 11 ucieczek indywidualnych (żadnej zbiorowej), z tego: w roku 2018 – 5, w roku 2019 – 3, w roku 2020 – 3. W okresie od 2012 r. do 2017 r. (6 lat) odnotowano łącznie 10 ucieczek, z tego: w roku 2012 – żadnej, w roku 2013 – 3, w latach 2014 do 2016 po dwie w roku, a w roku 2017 jedną.

(akta kontroli str. 349)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że mała jego zdaniem liczba ucieczek wychowanków wynika ze skuteczności działań opiekuńczych, wychowawczych, resocjalizacyjnych i edukacyjnych pracowników Ośrodka oraz wysokiej jakości udzielanej pomocy psychologiczno – pedagogicznej. Większość wychowanków, wskutek podejmowanych przez nas działań, akceptuje pobyt w Ośrodku i obowiązujące w nim zasady regulaminowe. Ucieczki dotyczą najczęściej wychowanków w okresie adaptacji, którzy po umieszczeniu w Ośrodku nie akceptują swojego pobytu w placówce, ujawniają problemy adaptacyjne oraz wykazują nastroje buntownicze.

Tacy wychowankowie otoczeni są szczególną kontrolą i wsparciem wychowawczym, motywowani są do pozostania w Ośrodku, podejmowania nauki oraz poprawy relacji z rodzinami, które wpływają stabilizująco na zachowanie wychowanka.

(akta kontroli str. 662 - 663)

2.4. Na podstawie dostępnej w Ośrodku dokumentacji 12 wychowanków⁴⁸ ustalono, że głównymi powodami skierowania nieletnich do Ośrodka było: nieprawidłowe wykonywanie obowiązku szkolnego, posiadanie środków odurzających, uszkodzenie oraz kradzieże mienia, znęcanie fizyczne, groźby karalne, agresja oraz w trzech przypadkach zmiana zastosowanego wcześniej środka wychowawczego.

Wychowankowie stawiali się w MOW po upływie od dwóch do 398 dni od wydania orzeczenia sądu o umieszczeniu ich w Ośrodku.

(akta kontroli str. 352, 353 – 530)

2.5. Dla wszystkich 12 nowoprzyjętych wychowanków sporządzono I-PET, w tym dziewięć z nich sporządzono w terminie od 26 do 30 dni od daty przybycia wychowanka do MOW, a pozostałe trzy⁴⁹ w terminie od 31 do 44 dni⁵⁰.

(akta kontroli str. 531 - 532)

Jak wyjaśnił Dyrektor Ośrodka, termin sporządzenia trzech ww. I-PET został przekroczony. I-PET te sporządzono w okresie objętym kontrolą NIK przeprowadzoną 2017 r., przed wydaniem zaleceń pokontrolnych. Opóźnienia wynikały najczęściej z organizacji pracy Ośrodka w okresie ferii i wakacji letnich (urlopy pracowników pedagogicznych). Od czasu wydania przez NIK wniosków po kontroli przeprowadzonej w 2017 r. wszystkie IPE-T zostały opracowane i zatwierdzone we właściwym terminie, nie przekraczającym 30 dni.

(akta kontroli str. 672)

2.6. Spośród 12 objętych badaniem wychowanków, ośmiu nie miało orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, a w pozostałych czterech orzeczenia te zostały wydane po zatwierdzeniu IPE-T, w trakcie pobytu nieletnich w Ośrodku w okresie od 237 do 482 dni. Po otrzymaniu tych czterech orzeczeń zmodyfikowano IPE-T, dostosowując je do wymagań wskazanych w orzeczeniach. Zapisy w poszczególnych IPE-T były zindywidualizowane. Przykładowe cele i działania resocjalizacyjno-wychowawcze, dla dwóch wychowanków⁵¹ w zakresach:

⁴⁸ Po czterech w każdym roku, o najdłuższym okresie pobytu w Ośrodku), którzy w latach 2018 – 2020 opuścili Ośrodek w związku z ukończeniem 18. roku życia; na tej próbie dokonane zostały ustalenia opisane w pkt 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9., 2.15, 2.16., 3.1., 3.2., 3.5. niniejszego wystąpienia.

⁴⁹ Po jednym z 2015 r., 2016 r. i 2017 r.

⁵⁰ W § 6 ust. 5 pkt 2, obowiązującego od dnia 1 września 2015 r. rozporządzenia MEN z dnia 9 sierpnia 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2020 r., poz. 1309), określono, że IPE-T opracowuje się w terminie 30 dni od złożenia w ośrodku orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

W przypadku braku orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, zgodnie z § 5 ust. 2 rozporządzenia MEN w sprawie pobytu w MOW, do opracowania i realizowania indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego dla nieletniego stosuje się przepisy, o których mowa w ust. 1 tego rozporządzenia

⁵¹ Zaewidencjonowanych w księdze wychowanków pod nr odpowiednio 298 i 639.

Zdrowie i opieka - wychowanka włączać do udziału w zajęciach sportowych podnoszących ogólną sprawność fizyczną (298), zapewnić wsparcie i kontrolę w okresie adaptacji, pomóc w nawiązywaniu właściwych relacji z rówieśnikami (639).

Funkcjonowanie społeczne i emocjonalne – w rozmowach z wychowankiem budować autonomiczną postawę w stosunkach koleżeńskich, powierzać odpowiedzialność, włączać do zajęć sportowych (298), pomóc w nawiązywaniu poprawnych relacji z rodziną, wypracowanie poczucia przynależności do grupy rówieśniczej (639).

Motywacja, aktywność własna – korygować więzi rodzinne, budować i pogłębiać autorytet wychowawczy rodziców, włączać wychowanka do zajęć grupowych na terenie Ośrodka (298), angażować do działań na rzecz grupy wychowawczej i społeczności Ośrodka, uczyć społecznie akceptowalnych form spędzania wolnego czasu, uaktywniać metody ugodowego rozwiązywania konfliktów, doceniać poprawność zachowań (639).

Integralną częścią IPE-T były wielospecjalistyczne oceny funkcjonowania wychowanka⁵², wykonane przed opracowaniem IPE-T uwzględniające elementy, wskazane w § 9 ust. 4 rozporządzeń Ministra Edukacji w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym z dnia 24 lipca 2015 r.⁵³ oraz z dnia 9 sierpnia 2017 r.⁵⁴; dalej; rozporządzenia MEN w sprawie warunków organizowania wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie.

IPE-T opracowane dla 12 wychowanków zawierały wszystkie wymagane elementy określone w § 6 ust. 1 do 6, ww. rozporządzeń. Stosownie do wymogów § 6 ust. 3 ww. rozporządzeń, IPE-T każdorazowo były zatwierdzane na posiedzeniach Zespołów Resocjalizacyjno – Wychowawczych, w skład których wchodził: Dyrektor Ośrodka, Wicedyrektor ds. wychowawczych, opiekuńczych, Wicedyrektor ds. edukacyjnych oraz wychowawca grupy wychowawczej i nauczyciel.

W IPE-T wskazane były potrzeby resocjalizacyjne, wychowawcze, opiekuńcze i edukacyjne oraz zadania programowe do realizowania w okresie pobytu wychowanka/ucznia w Ośrodku. Dla każdego wychowanka były prowadzone przez wychowawców grup wychowawczych Miesięczne Oceny Pracy z Wychowankiem zgodnie z celami i zadaniami IPE-T, stanowiące modyfikację IPE-T. Modyfikacja ta polegała na aktualizacji zapisów IPE-T odnośnie oddziaływania na wychowanków w zakresach realizacji celów resocjalizacyjno – wychowawczych, opiekuńczych i edukacyjnych jak: funkcjonowanie społeczne i emocjonalne, komunikowanie się z otoczeniem, zdrowie i higiena osobista, motywacja i aktywność własna, edukacja i współpraca z nauczycielami, współpraca z rodzicami/opiekunami.

(akta kontroli str. 533 – 535, 356 – 357, 493 - 494)

Dyrektor Ośrodka podał w wyjaśnieniach, że nie było problemów z uzyskiwaniem orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego od rodziców lub opiekunów prawnych, ponieważ dokumenty te przesyłane są do Ośrodka wraz z dokumentacją wychowanka przygotowaną przez właściwe starostwa lub urzędy miast. Niewielu wychowanków posiada orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, ponieważ nie zostały one wydane przed skierowaniem do Ośrodka na wniosek rodziców.

(akta kontroli str. 664)

2.7. Z informacji uzyskanej z PCPR lub MOPS/MOPR⁵⁵ wynika, że spośród 12 wychowanków sześciu z nich przygotowało Indywidualne Programy Usamodzielnienia (IPU), z wyznaczonymi przez siebie opiekunami usamodzielnienia.

Ośrodek nie pośredniczył w przekazywaniu IPU przez wychowanków do PCPR, MOPS, lub MOPR.

Dyrektor Ośrodka ponadto wyjaśnił, że współpraca z PCPR i ośrodkami pomocy społecznej przebiegała w sposób prawidłowy. Wszyscy wychowankowie zostali zgłoszeni do

⁵² Zwane w Ośrodku Indywidualnymi Kartami Resocjalizacji Wychowanka.

⁵³ Dz. U. poz. 1113, ze zm.

⁵⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1309.

⁵⁵ Tj. Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej/Miejskich Ośrodków Pomocy Rodzinie.

właściwych instytucji w celu wszczęcia procedury usamodzielnienia. Część PCPR odpowiedziała pisemnie, podejmując współpracę w procedurze usamodzielnienia.

Psycholog Ośrodka kontaktował się telefonicznie w sprawach wychowanków, którzy w Ośrodku funkcjonowali poprawnie i mieli szansę na prawidłową realizację procesu usamodzielnienia. MOW sporządzał również pisma w odpowiedzi na zapytania PCPR. Wychowankowie przed uzyskaniem pełnoletniości byli przez psychologa Ośrodka zapoznawani z etapami procedury usamodzielnienia. Rodzice, którzy wspierali wychowanków w kierunku usamodzielnienia, także mogli uzyskać potrzebne informacje.

Dyrektor Ośrodka w złożonym wyjaśnieniu podał, że opracowanie IPU zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa jest zadaniem osoby usamodzielnianej oraz wskazanego przez nią opiekuna usamodzielnienia.

Psycholog Ośrodka informował wychowanków i w miarę możliwości ich rodziców o kolejnych krokach procedury usamodzielnienia. Część wychowanków, którzy wykazywali gotowość współpracy oraz zainteresowanie procesem usamodzielnienia, uzyskała w MOW pomoc w sporządzeniu IPU. Niektórzy wychowankowie wraz z wyznaczonymi opiekunami usamodzielnienia sami opracowywali IPU i przekazywali go do instytucji w miejscu ich zamieszkania.

(akta kontroli str. 352, 665)

2.8. Dyrektor Ośrodka, stosownie do postanowień § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie⁵⁶, poinformował właściwych kierowników PCPR/MOPS/MOPR do dnia 10 grudnia roku poprzedzającego o 12 wychowankach, którzy w danym roku kalendarzowym osiągną pełnoletność (ust. 1). Stwierzone w tym zakresie nieprawidłowości zostały opisane w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 353 - 530)

2.9. W dokumentacji spraw 12 wychowanków Ośrodka nie zostały zarchiwizowane egzemplarze opracowanych projektów IPU. Z informacji uzyskanych przez NIK z PCPR/MOPS/MOPR, dotyczącej 12 wychowanków wynika, że żaden z pracowników Ośrodka nie był opiekunem usamodzielnienia. We wszystkich przypadkach była to najbliższa rodzina⁵⁷.

(akta kontroli str. 353 – 530, 536)

2.10. Ośrodek w każdym roku szkolnym okresu kontrolowanego (2018/2019, 2019/2020, 2020/2021) realizował zajęcia resocjalizacyjne, sportowe, kulturalno-oświatowe, rozwijające zainteresowania, o których mowa w przepisach § 19 ust. 1 pkt 2) rozporządzenia w sprawie MOW:

- zajęcia które umożliwiały im nabywanie umiejętności życiowych i społecznych, ułatwiających prawidłowe funkcjonowanie w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności po opuszczeniu Ośrodka⁵⁸,

Celowi temu służyły zajęcia, takie jak np.: zebrania grupowe polegające na analizowaniu zachowań i kształtowaniu umiejętności dokonywania samooceny, kształtowanie planów - perspektyw życiowych w oparciu o pracę indywidualną (określoną w IPE-T) oraz w ramach pomocy psychologiczno – pedagogicznej oraz zajęcia podnoszące zaradność życiową wychowanków takie jak m.in. higiena osobista, dbałość o odzież, kształtowanie nawyków porządkowych w swoim otoczeniu; prace na rzecz innych, przygotowywanie posiłków dla siebie i grupy; zajęcia kulinarne, planowane, akcja "sprzątanie świata".

- zajęcia sportowe, turystyczne i rekreacyjne⁵⁹. Realizowane były zajęcia poza Ośrodkiem (w roku szkolnym 2019/2020 do marca 2020 - w związku z pandemią Covid-19) jak np: treningi drużyny piłkarskiej w sali gimnastycznej Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Koźminie Wielkopolskim; udział wychowanków w V Integracyjnym Turnieju Piłki Nożnej po patronatem Łukasza Fabiańskiego w Kołaczkowie; zajęcia na krytej pływalni w Krotoszynie;

⁵⁶ Dz. U. poz. 954, dalej: rozporządzenie MPiPS w sprawie pomocy na usamodzielnianie.

⁵⁷ Matki, babcie, siostry.

⁵⁸ § 19 ust. 1 pkt 2) lit a)

⁵⁹ § 19 ust. 1 pkt 2) lit. b)

turniej piłki nożnej w Mogilnie organizator MOW Bielice; turystyka rowerowa, dwudniowy biwak kajakowy rzeką Baryczą; biegi.

Na terenie Ośrodka realizowano ponadto zajęcia sportowe na boiskach Ośrodka, w sali gimnastycznej i siłowni, turnieje tenisa stołowego, siedmiobój siłowy.

- zajęcia kulturalno-oświatowe⁶⁰ jak np.: przygotowano spektakl pt: „Romeo i Julia” Williama Shakespeare’a i "Zemstę" Aleksandra Fredry, akademie np: rocznicy wybuchu II wojny światowej połączoną z rocznicą powstania „Solidarności”; Dzień Edukacji Narodowej, Obchody Narodowego Święta Niepodległości (akademia z okazji Rocznicy Odzyskania Niepodległości przez Polskę, uporządkowanie Pomnika Więźniarek zamordowanych przez Niemców podczas II Wojny Światowej i Pomnika Powstańców Wielkopolskich); spotkania bożonarodzeniowe; akademie z okazji Rocznicy Wybuchu Powstania Wielkopolskiego; akademie z okazji uchwalenia Konstytucji 3 Maja, konkursy poezji patriotycznej; msze święte dla wychowanków, uroczystości bierzmowania.

- zajęcia rozwijające zainteresowania⁶¹, jak np.: wycieczka zawodoznawcza do fabryki sklejek w Orzechowie, rozwijanie zainteresowań przyrodniczych; wykonanie budek lęgowych, wyjazdy do kina.

W Ośrodku w latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021 w związku ze stanem pandemii zrezygnowano z zajęć prowadzonych poza Ośrodkiem. Przy realizacji zadań Ośrodek współpracował najczęściej z innymi młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi, Poradnią Psychologiczną – Pedagogiczną w Krotoszynie, Urzędem Miasta i Gminy Krotoszyn, Starostwem Powiatowym w Krotoszynie, szkołami z terenu powiatu.

(akta kontroli str. 538 - 542)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że nie było problemów związanych z przygotowaniem i realizacją zajęć na rzecz wychowanków w Ośrodku. Działalność opiekuńcza, wychowawcza, resocjalizacyjna i edukacyjna w Ośrodku realizowana jest zgodnie z arkuszem organizacji Ośrodka na dany rok szkolny oraz z planem pracy Ośrodka, który zawiera obszary działalności z realizowanymi zajęciami. Wychowankowie uczestniczą w preferowanych przez siebie formach zajęć, realizowanych w oparciu o programy profilaktyczne, zgodnie z planami pracy wychowawców.

W Ośrodku zajęcia indywidualne i grupowe realizowane były w oparciu o programy profilaktyczne, funkcjonalne, przygotowane przez pracowników pedagogicznych, na podstawie analizy zdiagnozowanych potrzeb wychowanków, ich możliwości psychofizycznych oraz zainteresowań i preferencji.

W Ośrodku nie był zatrudniony psychoterapeuta, ani terapeuta uzależnień, nie jest prowadzona sensu stricto terapia indywidualna czy grupowa. Zajęcia o charakterze terapeutycznym realizowane były podczas indywidualnych spotkań z psychologiem i pedagogiem, jeśli wychowanek zgłaszał taką potrzebę i gotowość pracy nad sobą.

(akta kontroli str. 665)

2.11. Kontrola Kuratorium ustaliła, że nauczyciele wychowawcy prowadzili dla każdej grupy wychowanków dzienniki zajęć, w których dokumentowane były zajęcia z wychowankami, prowadzone w danym roku szkolnym. Każdy dziennik, stosownie do wymogów § 10 ust. 1 rozporządzenia MEN z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez państwowe placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁶², zawierał dane o wychowanku i informacje o kontaktach z rodziną wychowanka, plan pracy z wychowankami, rodzaj zajęć prowadzonych w poszczególnych dniach, w tym zajęcia powtarzające się okresowo, tygodniowe założenia wychowawcze i realizację planu pracy.

(akta kontroli str. 292 - 297)

2.12. Zgodnie z § 8 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji, jak ustaliła kontrola Kuratorium, dla każdego oddziału szkolnego prowadzono dzienniki lekcyjne, do których wpisywano m.in. dane o wychowanku, tygodniowe rozkłady zajęć,

⁶⁰ § 19 ust. 1 pkt 2) lit. c)

⁶¹ § 19 ust. 1 pkt 2) d)

⁶² Dz. U. z 2017 r., poz. 1646, dalej rozporządzenie MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji.

tematy przeprowadzonych zajęć edukacyjnych, oceny bieżące, śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne zachowania.

(akta kontroli str. 292 - 297)

2.13. W Ośrodku, jak ustaliła kontrola Kuratorium, prowadzono dzienniki innych zajęć, uzasadnionych potrzebami wychowanków; w przypadku zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej wpisywano w nich m.in. tygodniowy rozkład zajęć, zajęcia i czynności prowadzone w poszczególnych dniach, w tym informacje o kontaktach z osobami i instytucjami, z którymi współdziałano przy wykonywaniu zadań, zgodnie z § 11 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji. Dzienniki te zawierały ponadto: dane o wychowankach objętych wsparciem zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej i formy udzielonej pomocy.

(akta kontroli str. 292 - 297)

2.14. W roku szkolnym 2017/2018 – dla czterech wychowanków właściwe sądy rodzinne wydały postanowienia o przedłużeniu pobytu w Ośrodku, wszyscy kontynuowali i ukończyli naukę do końca roku szkolnego i ukończyli dany etap edukacji; jeden gimnazjum, jeden drugą klasę gimnazjum i dwóch ukończyło pierwszą klasę Branżowej Szkoły I stopnia.

W roku szkolnym 2018/2019 – sądy wydały postanowienia o przedłużeniu pobytu w Ośrodku dla siedmiu wychowanków; jeden z nich nie kontynuował nauki i został skreślony z powodu nieusprawiedliwionej nieobecności – nie powrócił z urlopu wielkanocnego, a sześciu z kontynuowało naukę do końca roku szkolnego i ukończyło dany etap edukacji; dwóch ukończyło Szkołę Podstawową jeden VII klasę Szkoły Podstawowej, a trzech ukończyło Gimnazjum.

W roku szkolnym 2019/2020 – sądy wydały postanowienia o przedłużeniu pobytu w Ośrodku dla sześciu wychowanków; jeden z nich nie kontynuował nauki i został skreślony z powodu nieusprawiedliwionej nieobecności pięciu z nich kontynuowało naukę do końca roku szkolnego i ukończyło dany etap edukacji, jeden Szkołę Podstawową, a czterech klasę pierwszą Branżowej Szkoły I stopnia .

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku nie było przypadku kontynuowania pobytu i nauki po ukończeniu 18. roku życia bez zgody sądu rodzinnego.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że nie było problemów w zakresie uzyskiwania postanowień sądów dotyczących przedłużeń pobytu wychowanka. Ośrodek występuje z wnioskiem do właściwych sądów, o ile wychowanek deklaruje chęć pozostania w Ośrodku po ukończeniu 18. roku życia w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi. W większości przypadków nie ma problemów z tymi wychowankami.

Jeżeli wychowanek zachowuje się niezgodnie z regulaminem Ośrodka, chce go opuścić po wydaniu postanowienia o przedłużeniu, Ośrodek występuje do sądu z wnioskiem o uchylenie środka. Sądy przychylają się do tych wniosków.

(akta kontroli str. 665 - 666)

2.15. NIK wystąpiła do Biura Informacyjnego Krajowego Rejestru Karnego o informację dotyczącą 12 wychowanków, którzy w latach 2018-2021 opuścili MOW w związku z osiągnięciem pełnoletności oraz 12 wychowanków, którzy zostali wykreśleni z ewidencji MOW w związku z długotrwałą nieobecnością. Uzyskano informacje o zbyt dużym stopniu ogólności, uniemożliwiającej przyporządkowanie ich do jednostki objętej kontrolą.

(akta kontroli str. 718 - 743)

2.16. W wyniku analizy przeprowadzonej w oparciu o informacje pozyskane z PCPR/MOPS/MOPR, Systemu Informacji Oświatowej (SIO), Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) dla próby 24 byłych wychowanków MOW ustalono, że ośmiu wychowanków kontynuowało naukę, dwunastu jej nie podjęło, w stosunku do dwóch osób brak było danych w SIO.

Spośród 12 wychowanków, którzy opuścili Ośrodek w związku z uzyskaniem pełnoletności sześciu realizowało IPU⁶³, co stanowiło 50% populacji, sześciu natomiast nie zgłosiło się i

⁶³ W formie pomocy finansowej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie lub zagospodarowanie w formie rzeczowej

nie złożyło IPU we właściwej jednostce pomocy rodzinie. W kontroli NIK przeprowadzonej w 2017 r. udział ten wynosił 40%.

Spośród całej próby 24 wychowanków⁶⁴

- 13 podjęło i kontynuuje zatrudnienie, pięciu zarejestrowanych jest jako pracownicy młodociani lub niepodlegający ubezpieczeniu społecznemu z innego powodu, cztery osoby zarejestrowane są jako bezrobotne niepobierające zasiłku, a w stosunku do dwóch brak jest danych dotyczących zatrudnienia,

- 13 było objętych ubezpieczeniem społecznym w ZUS, żadna nie była objęta ubezpieczeniem w KRUS.

Z uzyskanych informacji wynika, że rolę opiekunów usamodzielnienia pełnili członkowie najbliższej rodziny.

Do PCPR/MOPS/MOPR, po opuszczeniu MOW, zgłosiło się sześciu wychowanków celem realizacji IPU.

W czterech przypadkach wychowankowie otrzymali pomoc finansową na usamodzielnienie lub kontynuowanie nauki. Z uzyskanych informacji brak danych co do oceny realizacji IPU przez PCPR/MOPS/MOPR.

(akta kontroli str. 543 - 559)

2.17. W Ośrodku zrealizowano dwa wnioski zawarte w wystąpieniu pokontrolnym NIK po kontroli NIK przeprowadzonej w 2017 r. , odnoszące się do badanego obszaru.

W celu zachowania terminowości tworzenia IPE-T dla nowoprzyjętych wychowanków utworzono w sekretariacie Rejestr terminów przyjęć wychowanków i terminu utworzenia IPE-T oraz ostateczny termin utworzenia IPE-T „30 dni od przyjęcia wychowanka” zapisano w każdorazowym zarządzeniu o powołaniu zespołu do udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla właściwego wychowanka.

Wniosek dotyczący przestrzegania dopuszczalnej maksymalnej liczby uczniów w oddziałach szkolnych zrealizowano poprzez bieżące aktualizowanie informacji o stanie wychowanków w Ośrodku na stronie ORE⁶⁵.

(akta kontroli str. 635 - 640)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Stwierdzone
nieprawidłowości

Dyrektor Ośrodka wbrew wymogom § 3 ust. 2 i ust. 3 rozporządzenia MPiPS w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, nie informował właściwych kierowników PCPR co najmniej na trzy miesiące przed terminem opuszczenia przez wychowanka MOW o zamiarze jego usamodzielnienia (ust. 2) oraz nie przekazywał dokumentacji dotyczącej usamodzielnianych wychowanków (ust. 3).

(akta kontroli str. 537)

Dyrektor Ośrodka podał w wyjaśnieniach, że w pismach do PCPR/MOPS/MOPR wysyłanych do 10 grudnia każdego roku, zgłaszając wychowanków jako kandydatów do usamodzielnienia, informował powyższe instytucje o przewidywanym terminie opuszczenia Ośrodka przez wychowanka. Zdarzały się sytuacje, że wychowanek był zgłaszany w innym terminie jako kandydat do usamodzielnienia w związku z przyjęciem do Ośrodka po 10 grudnia. Na wniosek właściwych PCPR/MOPR/MOPS Dyrektor Ośrodka zawsze przysyłał niezbędne dokumenty lub udzielał odpowiedzi w sprawie dokumentacji zgodnie z przepisami RODO. Takie wnioski wpływały do Ośrodka rzadko – najczęściej wtedy, gdy wychowanek wraz z wyznaczonym opiekunem podejmował współpracę z właściwym PCPR/MOPS/MOPR.

Z pracy z wychowankami wynika, że są oni niestabilni w podejmowanych zobowiązaniach; pomimo składanych deklaracji przed opuszczeniem Ośrodka, nie zawsze nawiązywali współpracę z PCPR/MOPR/MOPS i korzystali z oferowanych form pomocy. W związku z tym Dyrektor Ośrodka wysyłał dokumentację wychowanka tylko na wniosek PCPR/MOPR/MOPS, do którego wychowanek się zgłosił. Pozwala to uniknąć rozsyłania dokumentacji do instytucji, które nie prowadzą spraw wychowanków.

(akta kontroli str. 673 - 674)

⁶⁴ Wg stanu na dzień sporządzenia zestawienia tj. 16.04.2021 r.

⁶⁵ Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela tego stanowiska. Wypełnianie zobowiązań wynikających z przepisów prawa w stosunku do kierowników PCPR odnośnie przesyłania wskazanej w przepisach dokumentacji nie jest uzależnione od zgłaszania przez nich takiego zapotrzebowania. NIK zauważa, że młodzieżowe ośrodki wychowawcze pełnią także rolę w procesie resocjalizacji i ukierunkowania wychowanka na funkcjonowanie w społeczeństwie po zakończeniu pobytu w MOW.

OCENA CZĄSTKOWA

Ośrodek zapewnił realizację zadań opiekuńczych i wychowawczych przygotowujących wychowanków do samodzielnego i odpowiedzialnego życia po opuszczeniu Ośrodka. Celowi temu sprzyjała prawidłowa realizacja opracowanych dla wszystkich wychowanków⁶⁶ IPE-T opartych o sporządzone wcześniej wielospecjalistyczne oceny funkcjonowania wychowanków.

Placówka realizowała zadania opiekuńcze i wychowawcze wspierane przez prowadzenie szeregu zajęć resocjalizacyjnych, sportowych, kulturalno-oświatowych i rozwijających zainteresowania dla wychowanków. Prawidłowo były dokumentowane zajęcia dydaktyczne w szkołach i zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Ośrodek zagwarantował wychowankom możliwość kontynuowania nauki po ukończeniu 18. roku życia, uzyskując zgodę właściwego sądu rodzinnego w tym zakresie. Wnioski pokontrolne wydane po kontroli NIK przeprowadzonej w 2017 r., dotyczące badanego obszaru, zostały w pełni zrealizowane.

Dyrektor Ośrodka nie realizował obowiązków dotyczących wychowanków usamodzielniających się, w tym nie informował właściwych kierowników PCPR o zamiarze ich usamodzielnienia, ani nie przekazywał tym kierownikom dokumentacji dotyczącej tych wychowanków.

Mogło to w istotny sposób wpływać na proces ich usamodzielnienia, w tym realizację ich indywidualnych programów usamodzielniania.

3. Monitorowanie skuteczności realizowanych zadań

Opis stanu faktycznego

3.1. Zespół opracowujący IPE-T (Zespół Resocjalizacyjno – Wychowawczy Ośrodka), stosownie do wymogów §§ 6 ust. 9 rozporządzeń Ministra Edukacji w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie dokonywał w każdym roku szkolnym comiesięcznej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania wychowanka uwzględniającej ocenę efektywności programu (w tym działań podejmowanych wobec wychowanków Ośrodka) w stosunku do badanej próby 12 wychowanków.

(akta kontroli str. 353 – 530, 533 - 536)

Dyrektor Ośrodka podał w wyjaśnieniach, że poza ww. oceną, dwa razy w roku nauczyciel - wychowawca klasy sporządzał opinie szkolne o uczniu, a nauczyciel - specjalista (psycholog lub pedagog) opracowywał opinie o wychowanku do właściwych sądów rejonowych, w których zawarta była ocena poziomu funkcjonowania wychowanka oraz analiza efektów, uzyskanych w procesie resocjalizacji wychowanka.

(akta kontroli str. 671)

3.2. Wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia w Ośrodku zawierały dane wymagane na podstawie przepisów §§ 6 ust. 10, rozporządzeń Ministra Edukacji w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie. Wnioski zawarte w tych ocenach w każdym przypadku służyły ocenie efektywności IPE-T i jego modyfikacji.

Modyfikacja IPE-T polegała na zatwierdzaniu na posiedzeniach Zespołów Resocjalizacyjno - Wychowawczych zmodyfikowanych i opracowanych w *Miesięcznych Ocenach Pracy z Wychowankiem* zadań służących realizacji celów resocjalizacyjno – wychowawczych, opiekuńczych i edukacyjnych.

(akta kontroli str. 533 - 536)

⁶⁶ W tym czterech, dla których wydano orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

3.3. W Ośrodku stosownie do wymogów § 28 pkt 1 rozporządzeń MEN w sprawie MOW dokonywano – dwa razy do roku⁶⁷ - oceny efektów podejmowanych działań, w szczególności dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, poprzez przedstawienie wyników prowadzonego nadzoru pedagogicznego Dyrektora i wicedyrektorów.

W Ośrodku w grudniu każdego roku badano poziom bezpieczeństwa wychowanków, o którym mowa w § 28 pkt 1 ww. rozporządzeń.

(akta kontroli str. 565 – 583, 594 – 610, 623 – 639, 652 - 659)

3.4. W wyniku badania poziomu bezpieczeństwa wychowanków stwierdzono⁶⁸, że Ośrodek w bardzo wysokim stopniu gwarantuje bezpieczeństwo jego wychowanków. Wychowankowie czują się bezpiecznie na terenie Ośrodka, potrafią w bezpieczny sposób posługiwać się używanymi sprzętami, co świadczy także o efektach pracy wychowawców, a także mają warunki do bezpiecznego i spokojnego, niezakłóconego snu.

Przypadki zaburzonego poczucia bezpieczeństwa w MOW odnoszą się do wychowanków nowych, w okresie adaptacji.

W każdym roku okresu objętego kontrolą NIK, zespoły ds. ewaluacji na wysokim poziomie oceniały efekty podejmowanych działań w Ośrodku⁶⁹, w szczególności dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

(akta kontroli str. 652 -659)

3.5. Wychowawcy Ośrodka nie pełnili funkcji opiekuna usamodzielnienia wychowanków opuszczających Ośrodek w związku z osiągnięciem pełnoletności.

Dyrektor Ośrodka podał w złożonym wyjaśnieniu, że zgodnie z rozporządzeniem MPiPS w sprawie pomocy na usamodzielnienie, IPU jest sporządzany przez wychowanka wraz ze wskazanym przez niego opiekunem usamodzielnienia. Programy te stanowią więc wytwór i własność wychowanka, a nie Ośrodka – Ośrodek nie ma podstawy prawnej do gromadzenia IPU.

Psycholog i pedagog Ośrodka wspierali wychowanków, osiągających pełnoletność podczas pobytu w Ośrodku w zakresie procedury usamodzielnienia; zapoznawali ich z kolejnymi etapami procesu usamodzielnienia, informowali o konieczności i terminie wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia oraz sporządzenia IPU.

Część wychowanków, którzy uzyskiwali pozytywne efekty procesu resocjalizacji i podejmowali współpracę w zakresie podjęcia usamodzielnienia, otrzymała pomoc psychologa/pedagoga w opracowaniu IPU. W miarę możliwości psycholog/pedagog podejmował w tym zakresie kontakt (najczęściej) telefoniczny z opiekunem, wskazanym przez wychowanka – w celu wspólnego planowania przyszłości. Jeśli wychowanek jednocześnie przebywał w pieczy zastępczej (instytucjonalnej lub rodzinnej), współpracowano w tym zakresie także z pracownikami placówki/ rodziny zastępczej.

Ośrodek nie posiada pełnej wiedzy na temat realizacji zadań przez opiekuna usamodzielnienia, ponieważ nie musi być o tych zadaniach poinformowany. Informacje na temat zadań opiekuna mogą być uzyskane w sytuacji, gdy opiekun sam nawiązał współpracę z pracownikiem pedagogicznym Ośrodka.

Nie było w Ośrodku sytuacji, w której kierownik PCPR zwracał się do Ośrodka z wnioskiem (prośbą) o pomoc w sporządzeniu przez wychowanka IPU.

Sposoby i formy pomocy na usamodzielnienie są określane przez PCPR. Zdarzały się sporadyczne przypadki konsultowania przez pracowników PCPR z Dyrektorem Ośrodka sytuacji wychowanka w odniesieniu do sposobów i form udzielania pomocy. W dwóch przypadkach PCPR wystąpił do Ośrodka z prośbą o opinię o byłym wychowanku, który był zgłoszony do usamodzielnienia.

(akta kontroli str. 672 - 673)

3.6. Ośrodek prowadził w latach 2017/2018, 2018/2019 oraz 2019/2020 badania losów byłych wychowanków (po okresie ok. dwóch lat od opuszczenia Ośrodka).

Na podstawie analizy wyników badań uzyskano następujące informacje: w kolejnych latach 55%⁷⁰, 62%⁷¹, 64%⁷² wychowanków, którzy opuścili Ośrodek po uzyskaniu pełnoletności, po

⁶⁷ Na posiedzeniach Rady Pedagogicznej Ośrodka.

⁶⁸ Na posiedzeniach Rady Pedagogicznej Ośrodka.

⁶⁹ Przez powołane na każdy rok szkolny Zespoły ds. ewaluacji w Ośrodku.

⁷⁰ Spośród populacji 36 wychowanków z roku szkolnego 2016/2017, którzy opuścili Ośrodek.

wyjściu funkcjonowało w sposób zgodny z normami społecznymi i prawnymi; w większości podejmowali pracę zarobkową, w mniejszym stopniu byli zainteresowani kontynuowaniem nauki; niewielki odsetek byłych wychowanków wszedł w konflikty w prawem.

Wnioski z badań losów absolwentów są brane pod uwagę przy planowaniu dalszych oddziaływań podejmowanych przez Ośrodek, wyznaczają zalecenia do pracy resocjalizacyjno – wychowawczej z wychowankami na kolejne lata. Wykorzystywane są przy budowaniu planu pracy Ośrodka.

(akta kontroli str. 675, 744 - 748)

Powołany na rok szkolny 2018/2019 Zespół ds. Ewaluacji podjął ponadto zadanie ewaluacyjne p.n. wpływ współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi wychowanków na proces ich resocjalizacji. Uzyskane, na skutek przeprowadzonych z rodzicami ankiet, wyniki ewaluacji wskazały na znaczenie roli rodzica/opiekuna w prawidłowym przebiegu procesu resocjalizacji wychowanka. Około 90% rodziców/opiekunów wychowanków ocenia pozytywnie wpływ pobytu synów w Ośrodku na ich funkcjonowanie społeczne i jest zadowolonych pobytu syna w Ośrodku.

(akta kontroli str. 611 – 618)

Powołany na rok szkolny 2019/2020 Zespół ds. Ewaluacji Ośrodka podjął zadanie ewaluacyjne p.n. ocena wpływu działalności opiekuńczo – wychowawczej, resocjalizacyjnej i edukacyjnej Ośrodka na kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych wychowanków. Ewaluacja obejmowała analizę dokumentacji pracy Ośrodka.

Uzyskane w wyniku tej ewaluacji analizy wskazują na duże znaczenie podejmowanych przez Ośrodek działań opiekuńczych, wychowawczych, resocjalizacyjnych i edukacyjnych w kierunku kształtowania pożądaných postaw społecznych, w tym postaw obywatelskich i patriotycznych u wychowanków. Te działania przekładały się na pozytywne efekty procesu resocjalizacji wychowanków.

Podejmowane przez Ośrodek działania w prawidłowy sposób stymulowały rozwój społeczny wychowanków, motywując ich do angażowania się w życie społeczne. Wychowankowie mieli możliwość poszerzyć swoją świadomość obywatelską, zaangażować się w różne formy życia społecznego Ośrodka, a przez to lepiej przygotować się do udziału w życiu społecznym i pełnienia różnych ról na rzecz innych osób po wyjściu z Ośrodka.

Wychowankowie wybrani do Rady Samorządu Wychowanków poprawnie wywiązywali się z powierzonych ról społecznych, dbali o wspólne dobro Ośrodka, godnie reprezentowali Ośrodek w imprezach o charakterze patriotycznym, organizowanych w Ośrodku oraz w środowisku lokalnym.

Wychowankowie chętnie i aktywnie angażowali się w życie kulturalne i społeczne Ośrodka, sami zgłaszali się do udziału w akademiach okolicznościowych i innych przedsięwzięciach na terenie Ośrodka i poza nim, wykazując się szacunkiem wobec symboli narodowych. Wszystkie akademie oraz konkurs poezji patriotycznej przekazywały treści patriotyczne; przygotowane zostały na wysokim poziomie przez nauczycieli i wychowawców, przy dużym zaangażowaniu i pracy wychowanków, z dbałością o stosowną do sytuacji atmosferę, motywując do autorefleksji; wychowankowie pozytywnie odbierali prezentowane treści, byli skupieni i zainteresowani tematyką akademii i konkursu.

(akta kontroli str. 640 - 645)

Plan nadzoru pedagogicznego Ośrodka na rok szkolny 2020/2021 zakładał badanie respektowania przez wychowanków norm społecznych z perspektywy wykonywania swoich obowiązków na terenie Ośrodka i poza nim.

(akta kontroli str. 646 - 648)

3.7. W poprzedniej kontroli NIK przeprowadzonej w 2017 r. nie sformułowano wniosków dotyczących badanego obszaru.

(akta kontroli str. 698 - 716)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

⁷¹ Spośród populacji 53 wychowanków z roku szkolnego 2017/2018, którzy opuścili Ośrodek.

⁷² Spośród populacji 50 wychowanków z roku szkolnego 2019/2020, którzy opuścili Ośrodek.

OCENA CZĄSTKOWA

Ośrodek rzetelnie monitorował skuteczność realizowanych zadań dydaktycznych, opiekuńczych i wychowawczych. Celowi temu sprzyjały systematyczne i rzetelnie dokonywane wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania wychowanków i efektów realizacji I-PET. W Ośrodku przeprowadzano badania poziomu bezpieczeństwa wychowanków i dokonywano oceny efektów podejmowanych działań resocjalizacyjnych. Ośrodek posiadał wiedzę o usamodzielnianych wychowankach, monitorując ich dalsze losy.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjęcie działań mających na celu doprowadzenie do zrealizowania zaleceń wydanych po okresowych kontrolach stanu technicznego obiektów Ośrodka.
2. Przestrzeganie określonych terminów informowania kierowników PCPR o zamiarze usamodzielnienia się wychowanków i dla przekazania do PCPR dokumentacji dotyczącej ich usamodzielniania.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia, 19 lipca 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Paweł Szczepaniak
Główny specjalista k.p.

Dyrektor
z up. Grzegorz Malesiński
p.o. wicedyrektora

.....
podpis

.....
podpis

